

Last učiteljskega tiskovnega društva

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča slavnim krajnim šolskim svetom
šolskim vodstvom in učiteljstvu**uradne tiskovine iz svoje zaloge.**

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj. Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima naša tiskarna po prejšnji
ceni v zalogi.Naša tiskarna sprejema vsa v to stroko spadajoča dela ter
jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.**S kakšnimi težavami sem se moral boriti.**

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje.)

Temeljne državne zakone imamo v Avstriji prav dobre; njih posamezni §§ ugajajo posebno učiteljem, n. pr. § 19. o jezikovni ravnopravnosti ali §, ki govori o svobodi vede in nje učenja. Na ta § je gotovo tudi mislilo naučno ministristvo, ko je izdalo l. 1870. prvi šolski in učni red, ki je imel v § 51. za učitelje kaj koristno in poučno določilo, po katerem ni bila za noben učni predmet metoda predpisana. Le škoda, da ni imel niti stari učni red in da nima niti novi učni red določila o učenem jeziku. Ves omikani svet pripoznava že od Komenskega sem, da bi moral biti le materinski jezik učni jezik; tega določila pa žalibog nimajo niti šolski zakoni niti šolski in učni red. Ta velevažna zadeva je žalibog prepuščena le šolski upravi, ki je pa bila in je po večini še vedno v rokah nemških birokratov in nemških pedagogov, in to ne samo v nemških pokrajinah, ampak — žal — tudi v slovanskih deželah. Ta šolska uprava je pa prezirala § 19. osnovnih državnih zakonov. Kdor je pa tako drzen, da mu je določilo najimenitnejših zakonov deveta briga, ta se tudi za malenkostne § kakšnega začasnega šolskega in učnega reda ne zmeni. Ker sem se pa jaz bolj zanašal na §§ in bolj čislal zdrava pedagogiška načela kakor razni moji predstojniki, mi je to prinašalo veliko neprijetnosti. — V letih 1882, 1883 in tako dalje do l. 1890 ni bilo v tem oziru sitnosti.

Šolstvo ni bilo v rokah takih mož, ki bi bili dali povoda, da bi se jih gledé teh točk, o katerih nameravam govoriti, moglo grajati, dasi tudi bogve kakšne pohvale ne zaslužijo. V drugih službah in na drugih mestih na Slovenskem so pa že takrat delovali možje, ki so glede učenja nemškega jezika pri slovenskih otrokih zagovarjali metodo, ki je nisem jaz nikdar odobral. Ta metoda je obstajala v tem, da se učenje nemškega jezika ne bi smelo nikdar opirati na slovenski jezik. Ta metoda je zoper naravo. Zakaj? Koliko truda imata oče in mati, sestre in bratje, tete, strici, pestunje, služkinje, da otroka v 6, 7 letih nauče govoriti! Koliko truda so imeli ti, da so postavili ta temelj vsemu nadaljnjemu učenju! Učitelj v šoli pa naj bi preziral ta trud, ta temelj? Učitelj naj bi ne glede na to od doma prineseno znanje materinščine učil kar drug jezik, kakor, da bi materinščina ne bila nič vredna in kakor da bi opiranje na materinščino pri učenju drugega jezika bilo nezmislno. In vendar so nemški pedagogi na slovenski zemlji na slovenskih šolah in v naših nemških šolah s slovenskimi otroki tako postopali! Na Kranjskem so delali tako propagando profesorji in nadzorniki v „Laibacher Schulzeitung“, kjer je pisal odličen mož te vrste, ki je bil na

Kranjskem učitelj, tudi začasni voditelj učiteljšč in okrajni šolski nadzornik na Štajerskem pa celo deželni šolski nadzornik, da naj se kar nemško govori tudi v slovenskih šolah, da se otroci prej privadijo nemškemu jeziku. Vedno sem bil nasprotnik tej metodi, ki ni racionalna, ki prezira na stotine dobrih pedagoških in metodiških načel in ki prezira otroški materinski jezik. In to metodo so hoteli meni vsiliti skoro vsi nadzorniki na Štajerskem in na Kranjskem. To pa ni nič čudnega. Saj je še osrednja šolska uprava nekako sprejela to metodo (Morebiti se je hodila učiti na Prusko, kjer poljskim otrokom v šolah čisto nič ne privoščijo poljskega jezika.) Ali mar niso sedanje učne knjige, vadnice za nemški jezik, osnovane skoro po teh načelih? Ali mar ni smoter te metode ta, da si slovenski otroci prisvoje le veliko nemške ustne govorice?*) Da, to je smoter. Ali mi velimo, da bi večjo korist imeli otroci od nemškega učenja, ako bi si pridobili več temeljitosti v tem jeziku, osebno pa pravilnosti v pismenem izražanju, kar pa ni mogoče po tej metodi, ki ne zida na materinščino, katere se je treba prej naučiti, preden se prične z drugim jezikom. Držeč se te metode, nisem hotel v Ljutomeru v 4. razredu ljudske šole realij učiti v nemškem jeziku, kakor so nadzorniki želeli, in od 8 ur, odločenih za jezikovni poduk, sem porabil 4 ure za slovenščino, 4 za nemščino, ki sem jo učil z uspehom na podlagi slovensko-nemške slovnice. V Krškem sem imel na svoji nemški meščanski šoli le slovenske otroke, ki sem jih pridno učil realij, nemškega in slovenskega jezika, lepega vedenja itd. V prvem razredu sem se posluževal pri pouku obeh jezikov, četudi so bile učne knjige (razen za slovenski jezik) le nemške. A raznim nemškim nadzornikom (Knapitsch, Benda, Proft, Belar) to ni bilo po volji; zakaj ti niso hoteli slišati niti ene slovenske besedice. Profesor Proft, zdaj gimnazijski ravnatelj v Celju, je naročil pismeno po okrajnem šolskem svetu: „Für den Sprachunterricht dürfte vom grösseren Vorteile sein, wenn der Lehrer den Begriff durch Umschreibung und Erklärung dem Verständnis näher bringt, statt gewisse Wörter ins Slowenische zu übersetzen“.

Zakaj sem dobil tako povelje? Pri nemškem spisu sem v navzočnosti tega nadzornika obravnaval opis šolskega poslopa. Ker otrok ni razumel izraza „Hausflur“, sem ga vprašal, če razume besedo „Grasflur“. Ker tudi tega izraza ni razumel, sem mu prevedel oba izraza na slovensko. Le ti dve besedi („veža“ in „trata“) je čul ta mogočnejši celo nemško uro v slovenskem jeziku, in vendar mi je očital rabo slovenščine. Nasledek je bil preprič pri konferenci in — ukor. (Dalje.)

*) S tako nemško govorico se le pomnožuje število prebivalstva „mit deutscher Umgangssprache“.